

Вінницький національний аграрний університет

СЕРТИФІКАТ

УЧАСНИКА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Екологоорієнтовані технології вирощування сільськогосподарської продукції в умовах ґрунтозбереження та кліматичної нейтральності»
(держ. реєстр. УкрІНТЕІ № 267 від 19.04.2024 р.)

Максима Гончара

Григорій Калетнік
Президент університету

Віктор Мазур
Ректор університету

23-24 травня 2024 року

Міністерство освіти і науки України
ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Вінницька обласна військова адміністрація
Державний біотехнологічний університет
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Миколаївський національний аграрний університет
Національний університет водного господарства та природокористування
Поліський національний університет

ПРОГРАМА

Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Екологоорієнтовані технології вирощування
сільськогосподарської продукції в умовах ґрунтозбереження та
кліматичної нейтральності»
23-24 травня 2024 року

ВНАУ, вул. Сонячна, 3, м. Вінниця, Україна
Захід внесено в реєстр УкрІНТЕІ (посвідчення № 267 від 19.04.2024 р.)

ПОРЯДОК РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

23 травня 2024 р.

Ознайомлення з науково-технічними розробками та науковими фаховими виданнями Вінницького національного аграрного університету, матеріально-технічною базою університету та ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум».

24 травня 2024 р.

- 09:00-10:00 реєстрація учасників (2 корпус, 1 поверх)
10:00-13:00 пленарне засідання (ауд. 2602)
13:00-13:30 перерва
13:30-16:30 секційні засідання
секція 1 – ауд. 2421 /
секція 2 – ауд. 2512
секція 3 – ауд. 2521
16:30-17:00 підведення підсумків конференції (ауд. 2602)

РЕГЛАМЕНТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Доповідь на пленарному засіданні	до 10 хв.
Доповіді в основній частині конференції	до 5 хв.
Дискусії	до 3 хв.

СЕКЦІЯ 1
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЧНІ РІШЕННЯ У
ГРУНТОЗБЕРЕЖЕННІ ТА ГРУНТОВІДНОВЛЕННІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

(корпус № 2, ауд. 2421)

Голова секції: **ТКАЧУК Олександр Петрович** – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри екології та охорони навколишнього середовища.

Секретар секції: **АМОНС Сергій Едуардович** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри ботаніки, генетики та захисту рослин.

- 13³⁰-13³⁵ «Дослідження елементів технології вирощування сої як фактора підвищення родючості ґрунту»
ПАНЦИРЕВА Ганна Віталіївна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства, факультету екології, лісівництва та садово-паркового господарства навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування
Вінницький національний аграрний університет
- 13³⁵-13⁴⁰ «Роль гідротермічного режиму вегетації у формуванні якісних показників біомаси редьки олійної у системі багатопрофільного її використання»
ЦИЦЮРА Ярослав Григорович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри землеробства, ґрунтознавства та агрохімії, факультету агрономії, садівництва та захисту рослин, навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування, завідувач науково-дослідної частини
Вінницький національний аграрний університет
- 13⁴⁰-13⁴⁵ «Вплив мінеральних добрив та біорегулятора «Фітомаре» на продуктивність ріпаку ярого на сірих опідзолених ґрунтах в умовах зміни клімату Лісостепу правобережного»
ПОЛЩУК Михайло Іванович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри землеробства, ґрунтознавства та агрохімії, факультету агрономії, садівництва та захисту рослин, навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування
Вінницький національний аграрний університет
- 13⁴⁵-13⁵⁰ «Характеристика різних типів ґрунтів присадибних ділянок та польової сівозміни за вмістом поживних речовин та рухомих хімічних сполук»
АЛЕКСЄЄВ Олексій Олександрович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища, факультету екології, лісівництва та садово-паркового господарства навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування

- 13⁵⁰-13⁵⁵ *Вінницький національний аграрний університет*
«Сидерати та їх роль у відновленні родючості ґрунтів»
АМОНС Сергій Едуардович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри ботаніки, генетики та захисту рослин, факультету агрономії, садівництва та захисту рослин навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування
- 13⁵⁵-14⁰⁰ *Вінницький національний аграрний університет*
«Навантаження важких металів в екосистемах природних лук Вінниччини внаслідок антропогенної трансформації сільськогосподарських угідь»
ПТАРЕНКО Ольга Михайлівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища, факультету екології, лісівництва та садово-паркового господарства навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування, директор Центру інтеграції з виробництвом, підвищення кваліфікації та дорадництва
- 14⁰⁰-14⁰⁵ *Вінницький національний аграрний університет*
«Стан деградаційних процесів у ґрунтовому покриву Вінниччини»
ПЕЛЕХ Людмила Вікторівна – кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри землеробства, ґрунтознавства та агрохімії, факультету агрономії, садівництва та захисту рослин, навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування
- 14⁰⁵-14¹⁰ *Вінницький національний аграрний університет*
«Характеристика гумусного стану чорноземів звичайних»
БРОННІКОВА Ліна Феодосіївна – старший викладач кафедри землеробства, ґрунтознавства та агрохімії, факультету агрономії, садівництва та захисту рослин, навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування
- 14¹⁰-14¹⁵ *Вінницький національний аграрний університет*
«Наукове обґрунтування механізму зниження вмісту важких металів у ґрунті методом фітореMediaції»
ВЕРГЕЛІС Вікторія Ігорівна – асистент кафедри екології та охорони навколишнього середовища, факультету екології, лісівництва та садово-паркового природокористування, навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування
- 14¹⁵-14²⁰ *Вінницький національний аграрний університет*
«Теоретичні та практичні аспекти застосування технологій ефективних мікроорганізмів (ЕМ)»
КОВКА Наталія Сергіївна – асистент кафедри екології та охорони навколишнього середовища, факультету екології, лісівництва та садово-паркового господарства навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування
- Вінницький національний аграрний університет*

- 14²⁰-14²⁵ «Накопичення овочами Pb і Cd за різного рівня зволоження сірого лісового ґрунту в умовах Лісостепу правобережного України»
ПІДДУБНА Антоніна Миколаївна – аспірантка
Вінницький національний аграрний університет
- 14²⁵-14³⁰ «Накопичення важких металів вегетативною масою соняшнику в умовах Лісостепу Правобережного»
МАЗУР Ольга Вікторівна – аспірантка
Вінницький національний аграрний університет
- 14³⁰-14³⁵ «Азотфіксуюча здатність сортів сої залежно від інокуляції насіння та позакореневого підживлення біопрепаратами»
КОРОБКО Аліна Анатоліївна – аспірантка
Вінницький національний аграрний університет
- 14³⁵-14⁴⁰ «Особливості формування травостою люцерни посівної в рік сівби»
ДАНИЛЮК Борис Миколайович – аспірант
Вінницький національний аграрний університет
- 14⁴⁰-14⁴⁵ «Способи підвищення ефективності відновлення ґрунтів: досвід Німеччини»
КОВАЛЕНКО Назар Володимирович – аспірант
Вінницький національний аграрний університет
- 14⁴⁵-14⁵⁰ «Накопичення важких металів у агроєкосистемі за повторного вирощування кукурудзи»
БОНДАРЕНКО Михайло Ігорович – аспірант
Вінницький національний аграрний університет
- 14⁵⁰-14⁵⁵ «Оцінка сучасного агробіологічного стану полезахисних лісосмуг Лісостепу Правобережного»
ВІТЕР Надія Григорівна – аспірантка
Вінницький національний аграрний університет
- 14⁵⁵-15⁰⁰ «Використання сортів нуту в агротехнологіях за умов змін клімату»
ГОНЧАР Максим Васильович – аспірант
Вінницький національний аграрний університет

□

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

*Факультет екології лісівництва та садово-паркового господарства
Кафедра лісового та садово-паркового господарства*

*Аспірант другого року навчання
Гончар М.В.*

*Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна
Науковий керівник: к.с.-г. наук, доцент Панцирєва Г.В.*

**ВИКОРИСТАННЯ СОРТІВ НУТУ В АГРОЕКОЛОГІЯХ ЗА УМОВ
ЗМІНИ КЛІМАТУ**

На сьогоднішній день в умовах війни, зміни клімату, складних економічних та екологічних умовах зростає роль альтернативних сільськогосподарських культур зі значним біологічним та економічним потенціалом. Саме тому вагому роль у перекритті нестачі харчового і кормового білка, підвищенні родючості та покращенні структури ґрунту відіграють зернобобові культури, серед яких багатообіцяючим з агрономічної точки зору є нут. За рахунок біологічної особливості кореневої системи утворювати симбіотичні зв'язки з бульбочковими бактеріями роду *Rhizobium* дає змогу накопичувати 80-150 кг/азоту, що еквівалентно 300 кг аміачної селітри. Але слід враховувати також, що активність і продуктивність нуту залежить від сортових особливостей рослин та адаптивності до умов довкілля [1].

Одним із ключових засобів збільшення продуктивності при вирощуванні сільськогосподарських культур є сорт. Тому за рахунок створення нових сортів з'являється змога збільшити основний кількісний показник – врожайність на 30-70%, а також ряд якісних таких як: якість зерна, стійкість до хвороб, шкідників, вилягання та обсипання, що дасть змогу покращити стан ґрунтів та довкілля [2].

Сортова політика нуту базується переважно на вітчизняному асортименті. На сучасному ринку сортів нуту в Україні представлені лише наші сорти української селекції. Головним базовим селекційним центром являється Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення Української академії аграрних наук, а також Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення. В умовах регіону основним селекційним центром зернобобових культур є Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН.

Державне сортовипробування нуту базується на експериментальних оцінках морфологічних, біологічних і цінних господарських ознаках сортів рослин, встановлення їх придатності для використання з дотриманням екологічних, технологічних принципів на основі загальноприйнятих методик у рослинництві [3].

Аналіз даних Державного реєстру сортів придатних до поширення на території України показав, що селекція по створенню нових сортів нуту в Україні

знаходиться у пригніченому стані у зв'язку з військовим станом у нашій країні, але варто відзначити, що має потужний потенціал для розвитку у майбутньому [4].

На сьогоднішній день, асортимент сортів нуту включає у себе 21 сорт (табл. 1).

Таблиця 1

Реєстрація сортів нуту за роками (1999-2024 рр.)

Культура	Кількість зареєстрованих сортів		
	2002-2007	2008-2014	2015-2023
Нут	Пам'ять Слобожанський Тріумф	Буджак Одісей	Скарб ЄС Алуца Зехавіт Зодіак Козерог Овен Степовий велет Ярина Родін Лара Кіра Єва Достаток Бланко Маєстро Октавіус

Навіть на ранніх стадія нашої незалежності у важкі економічні часи вітчизняні селекціонери створювали сорти нуту, що користуються популярністю на сьогоднішній день.

Проте незважаючи на політичну кризу для нашої країни, що розпочалися з 2014 р і триває по сьогоднішній день, Україна має змогу розвивати вітчизняну селекцію де 76% усіх представлених сортів були зареєстровані у даному проміжку часу, а також співпрацювати з іноземними селекційними центрами та реєструвати сумісні розробки нових сортів нуту серед яких Лара, Кіра та Єва [5].

За рахунок високого та збалансованого вмісту амінокислот та білків рослинного походження нут має універсальний напрям використання (харчовий та кормовий) у раціоні людей і тварин. По тривалості вегетаційного періоду сорти нуту класифікуються на три групи: ранньостиглі, середньостиглі та скоростиглі (табл. 2). Серед заявлених сортів найбільше середньостиглих сортів (6 сортів).

Таблиця 2

Сорти нуту, що внесені до Державного Реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні у 2024 р.

Сорт	Рекомендована зона для вирощування	Напрямок використання	Група стиглості	Якість
Бланко	Степ, Лісостеп	Зерновий	Пізнньостиглий	Високобілковий
Достаток	Степ	Зерновий	Середньостиглий	Високобілковий
Єва	Степ, Лісостеп, Поділля	Зерновий	Ранньостиглий	Середньобілковий

Кіра	Степ, Лісостеп. Полісся	Зерновий	Ранньостиглий	Середньобілковий
Лара	Степ, Лісостеп. Полісся	Зерновий	Ранньостиглий	Високобілковий
Родія	Степ, Лісостеп. Полісся	Зерновий	Ранньостиглий	Середньобілковий
Маєстро	Степ, Лісостеп	Зерновий	Пізньюстиглий	Високобілковий
Октавіус	Степ, Лісостеп	Зерновий	Пізньюстиглий	Середньобілковий
Пам'ять	Степ	Зерновий, фуражний	Середньостиглий	Високобілковий
Тріумф	Степ	Зерновий	Середньостиглий	Високобілковий

Майбутня посівна компанія переважно буде включати сорти, що зазначені у табл. 2 та базуватиметься на сортах новітньої селекції. Проте варто зазначити, що постійним конкурентом новітнім сортам залишаються сорти Пам'ять та Тріумф, що вивчаються протягом тривалого періоду часу та мають широку популярність серед аграріїв.

За результатами досліджень, найбільш перспективними сортами нуту з високим вмістом білку у зоні Лісостепу є сорти Пам'ять та Тріумф (табл. 3).

Оригіатор досліджуваних сортів нуту надає їм відповідну характеристику.

Нут сорт Тріумф. Заявник: Селекційно-генетичний інститут – національний центр насіннезнавства та сортовивчення Української академії аграрних наук. м. Одеса. Зона поширення – Степ. Сорт – характеризується високою стійкістю до посухи, полягання та осипання де середній бал становить – 9. Насіння крупне з високим вмістом білка та відносно стійкий до аскохітозу та фузаріозу [6].

Нут сорт Пам'ять. Заявник: Селекційно-генетичний інститут – національний центр насіннезнавства та сортовивчення Української академії аграрних наук. м. Одеса. Зона поширення – Степ. Рослини стійкі до зараження фузаріозом та аскохітозом. Ураженість не перевищувала 5% на площах посіву. Стійкі до вилягання.

Усі сорти нуту належать до інтенсивного типу, характеризуються високою стійкістю до хвороб, шкідників та несприятливих факторів навколишнього середовища та придатні до вирощування у Лісостепу та Степу, як посухостійкі культури, цінність яких підсилюється кліматичними змінами.

Таблиця 3

Загальна характеристика комплексу основних цінних господарських ознак сортів нуту

Характеристика	Сорт	
	Пам'ять	Тріумф
Зона вирощування	Степ	Степ
Напрямок використання	Зерновий, Фуражний	Зерновий
Група стиглості	Середньостиглий	Середньостиглий
Середня врожайність, т/га	2 т/га	1.9 т/га
Маса 1000 насіння, г	280 – 300 г	410-415 г

Середній вміст білка	28 – 30 %	28 – 30 %
Середній вміст жиру	5 – 6 %	5 – 5.5 %
Середня тривалість вегетативного періоду, днів	94 – 95 д	90 – 95 д

Дані сорти нуту характеризуються не тільки великими показниками вмісту білку та жиру, а також коротким строком тривалості вегетативного періоду, що дає змогу рано звільнити поле та провести повну підготовку до посіву наступної культури у будь-якій сівозміні [7].

Незважаючи на нижчі рівні показників врожайності відносно нових сортів, Пам'ять та Триумф у перерахунку на грошовий еквівалент мають кращий економічний ККД у зв'язку із масовим поширенням.

Також при порівнянні господарсько-біологічних особливостей сортів нуту характеристики, що були виявлені під час дослідження повністю співпадають з характеристиками, що були заявлені оригіноматором.

Висновки. Отже впровадження у виробництво інтенсивних сортів нуту дозволить перекрити дефіцит рослинного білка і разом з тим значно поліпшити родючість ґрунту, покращити його хімічний, фізичний та фітосанітарний стан, що особливо актуально в умовах кліматичних змін. Отримані дані проведених досліджень дають підставу вважати, що для реалізації потенціалу сорту у високопродуктивних агрофітоценозах нуту із відповідними показниками якості зерна агроформуванням правобережного Лісостепу України в інтенсивній сортової технології вирощування рекомендується висівати насіння нуту сортів Пам'ять і Триумф.

Список використаних джерел

1. [Pantsyreva, H.V. Morphological and ecological-biological evaluation of the decorative species of the genus *Lupinus* L. Ukrainian Journal of Ecology, 9\(3\), 74-77. 21997 DOI: 10.15421/2019_711](#)
2. Мазур В.А., Клименко М.О., Ткачук О.П., Панцирева Г.В., Демчук О.А. Ріст, розвиток та продуктивність гороху за обробки його посіву структурованою водою. *Сільське господарство та лісівництво*. 2021. № 4 (23). С. 165-175.
3. Мудрак Р. Вплив російсько-української війни на глобальне та внутрішнє продовольче забезпечення. *Вісник Хмельницького національного університету* 2022, № 3. 294-298.
4. Петриченко В.Ф. Інтенсифікація виробництва кормового зерна в Україні: Наукове обґрунтування інтенсифікації виробництва зерна в Україні: виступи науковців на засіданні Президії Національної академії аграрних наук України 27 липня 2011 р. К.: Аграрна наука, 2011. С. 127-133.
5. Мазур В.А., Мазур К.В., Панцирева Г.В. Виробництво і експорт зернових та зернобобових культур в умовах військового стану. *Сільське господарство та лісівництво*. 2022. Вип. № 3 (26). С. 66–76. DOI: 10.37128/2707-5826-2022-3-5
6. [Bondarenko V., Havrylianchik R., Ovcharuk O., Pantsyreva H., Krusheknyckiy V., Tkach O. and Niemec M. Features of the soybean photosynthetic productivity indicators formation depending on the foliar nutrition. Ecology.](#)

Environment and Conservation. Vol. 28. Issue 2022. P. 20-26. DOI: 10.53550/EEC.2022.v28i04s.004

7. Мазур В.А., Дідур І.М., Панцирева Г.В., Мордванюк М.О. Симбіотична діяльність рослин нуту залежно від технологічних прийомів вирощування. *Корми і кормовиробництво*. 2021. Випуск 92. С. 62-71. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202192-06>